

ГЕОРГИ ПИРИНСКИ - АМЕРИКАНСКИЯТ ДОВЕРЕНИК НА КОМИНТЕРНА

Има лица, историческият спомен за които няма еднозначно измерение. Такъв е банскалията Георги Зайков, известен на съответните служби в Новия свят и като Джордж Николов, Ников, Зиков, Братлов, Илия Златков, а най-вече като Гео Пирински. За полк. Уилям Майер, зам.началник отдел Г-2 (Военното разузнаване), (подминаваме дадения от него снизходителен интелектуален профил), Пирински „има в голяма доза примитивна смелост, характерна за македонските комити, елементарна честност, един дух на „спасител“, който го тласка към подвизи и дори до готовност за разпятие“.

Разпадналата се Югославия би трябвало да го има за свой герой, защото следва твърдо указанията на Коминтерна в изграждане мита за историческия абсурд - „македонска нация“ и „македонски език“. В емигрантските издания се срещат шокиращи българското самосъзнание заключения от рода, че Кирил и Методий са македонци, че „държавата на богомилеца Самуил не беше втора българска държава, както искат да я представят българските буржоазни политици, а тя беше държава на македонските славяни, съществуващи наред с българското царство и сръбското кралство“.10 Сякаш император Василий Българоубиец е от друга приказка.

Георги Пирински при пристигането си в Америка

И в личната си карта той се определя като югославянин от македонска нация (?). Дори когато е пред страховитата Комисия за разследване на антиамериканска дейност, Пирински отговаря като по инструкции:

„С. 181

Сенатор Исланд: Вие на коя страна сте гражданин?

Г-н Пирински: Аз съм роден в Македония, когато тя беше под властта на Турция... Станах български гражданин поради разделението на Македония. Това беше по цар Борисово време. Аз не поднових моето българско гражданство, така че фактически съм гражданин на света.

Г-н Аренс: Кой е Георги Димитров?

Г-н Пирински: Георги Димитров?

Г-н А.: Да, г-н Георги Димитров!

Г-н П.: Вие искате да кажете, днешният министър-председател на България?

Г-н А.: Бившият генерален секретар на Коминтерна.

Г-н П.: Не го познавам. Аз прочетох от вестниците, че той е министър-председател на България..."

Не може да не се уважи чувството му за желязна партийна дисциплина. За нея той получи по-късно най-високи държавни отличия в ... България, а не в Югославия, чиито интереси защитаваше.

Георги Николов Зайков е роден на 15 август 1901 г. в гр. Банско. Пристига в Америка на 2 август 1923 г. Първоначално се насочва към градчето Хибинг, където вече се е установил брат му. Там работи в известните мини за желязна руда. Подава молба за американско гражданство, която не е уважена. Получава популярната още тогава „зелена карта“; тя не осигурява пълни граждански права, но и не създава пречки за пълноценен живот в чуждата страна. След една година сменя местоработата си - отива във фабриката за вагони в Медисън, където влиза в редиците на Комунистическата партия. Трудовата му дейност приключва с автомобилните заводи „Дженерал Мотърс“, гр. Понтиак. После се отдава на организационна работа, за каквата може би е изпратен. Американската емиграция трябва да се приобщава към решенията на Четвъртия (края на 1922 г.) и Петия (1924 г.) конгрес на Интернационала за единение и болше-визация в светлината на Лениновото учение.

Заедно със съмишленика му Смиле Войданов създават Македоно-български народен съюз, както и „патриотични групи“ като алтернатива на Македонската политическа организация. В опита си да отслабят нейния авторитет, Пирински и сие пускат в ход клевети, дори се стига до директни сблъсъци. Когато забелязват, че тази тактика не носи очаквания ефект, затръбвяват за нуждата от единен фронт срещу влиянието на ВМРО и Иван Михайлов. При срещата по този повод с бившия секретар на ЦК на МПО Мих. Николов използват странна терминология: „да се разтури граденото досега и върху него да оплетат нова кошница“.11 На своя XII конгрес МПО единодушно отхвърля възможността за такова обединение с обосновката: „Организацията не може да има нищо общо с онези, които плачат повече за Китай и Абисиния, отколкото за Македония.“

В редактираните от Зайков вестници „Балканско сдружение“, прекръстен в „Трудова Македония“ (1931-1933) и „Съзнание“ (1935-1936) - официален орган на Българското бюро към националния комитет на КП на САЩ, съзнателно се избягват географските понятия „България“ и „Българска Македония“. За сметка на това възторжено се споменава страната, която „стои като огромен фар и сочи на социал- и националпоробените народи пътя на тяхното избавление“.12 Активистите на Македонския съюз се мъчат да спечелят авторитет и пред Международния комитет за политически затворници със седалище Ню Йорк. През 1930 г. Пирински с официално писмо се възмущава, че там е попаднал Ламбо Киселинчев от МПО - отявлен „фашист“ и „защитник на фашизма“.13 Ръководството е притеснено, но наклеветеният ползва правото на отговор и в двучасова реч защитава името и мястото си. С него е свързан и друг курьоз. Пирински изпраща до председателя на комитета Р. Болдуин пропагандна литература, която обаче е все още на български и руски език. Единственият, който би могъл да даде някаква представа за съдържанието ѝ, е именно Киселинчев. Неговото мнение е, че „тази литература носи явния отпечатък на болшевишка пропаганда“.

По нареждане на Москва в Детройт на 19 октомври 1941 г. се създава Славянски конгрес с председател поляка д-р Осовски. Отговорен секретар става Гео. Половин година по-късно вече съществува Американски славянски комитет със седалище Ню Йорк. Тук банскалията се запознава с бъдещата си втора съпруга14 Паулина Клопака, журналистка от словенски произход. Мащабите вече са други. Той контактува с известни личности - активисти на борбата за мир: Пол Робсън, Уилям Фостър, с карикатуриста Робърт Майнър.

Г. Пирински със съпругата си Паулина Клопака и активиста от Американския комитет Стийв Крал

Но в края на 40-те години над главата на коминтерновския довереник надвисват тъмни облаци - обвинен е, че проповядва насилствено сваляне на американското правителство. Той е арестуван и преди. Например в писмо до Вл. Поптомов от 10 февруари 1937 г. Пирински споменава за такова прекеждие, признавайки: „Ако бяха хванали нея (партийната му книжка - б.а., И.Г.) и твоето писмо, депортацията беше сигурна.“¹⁵ Събрани са доказателства за дейност, заплашваща американските интереси. (Негърът Уйлям Ноуел свидетелства за това на 24 юни 1949 г.)¹⁶ Осъждат го на 10 години лишаване от свобода или екстрадиране. Гео предпочита затвора „Елис Айлънд“. „Македонска трибуна“ използва този факт, за да го ужили: политици от неговия род, които хвалят комунистическия режим, „правят всичко възможно да останат в „империалистическа“ Америка“.

Ето как македонският академик Блаже Ристовски в наши дни окарикатурява този преломен момент на небезизвестния в научните среди в югозападната ни съседка емигрант: „И когато след резолюцията на Информбюро против Югославия емигрантските власти осъдиха Гео Пирински за „комунистическа дейност“ и го поставиха пред дилемата да отиде в затвора или да бъде екстрадиран там, откъдето е дошъл, той не пожела да дойде в тогавашната „антиинформбюровска“ Македония. Затова се възползва от услугата на НР България и на 5 септември 1951 г. пристигна в София. По-нататъшният път вече беше ясен. Сподели съдбата на Венко (Марковски - б.а., И.Г.) - с ордени, почести и слава за сметка на неговите най-хубави 28 борбени македонски години в САЩ.“¹⁷

На 2 август 1951 г. той все пак е репатриран. В социалистическа България го посрещат като герой. Първите му официални изявления са наситени с антиамерикански нападки за „насилие и терор над работническата класа, негрите и американските славяни“, за „безчовечна експлоатация и гнет“. Бившият емигрант е забравил, че на 16 декември 1944 г. в специална телеграма до ген. Гондуров, председател на Общославянския комитет в Москва, по повод Народния съд в България, осъдил 100 „военнопръстъпници“, е писал: „Американският славянски комитет одобрява наказанието на фашистките предатели.“

Иначе още следващата година, на прием, даден в Москва от Ал. Косигин по повод поредната Октомврийска годишнина, в разговор с Харисън Солсбъри и Джоузеф Кларк, кореспонденти на в. „Ню Йорк дейли уъркър“, с тъга споделя, че предпочитал да живее в САЩ, отколкото в България...

В родината, от която преди се е отричал, Георги Пирински става зам.-председател на Националния комитет за защита на мира и член на Световния съвет на мира. На 11 декември 1959 г. е предложен за посланик в Англия, където по обясними причини кандидатурата му не е приета.

Издава няколко книги и оставя ръкописа „Дълъг път“. Доживя зората на демокрацията, но едва ли с чувството, че се е борил именно за този ѝ вид. Дочака „двете най-мощни държави в света да си подадат ръка за по-добър свят“. На преклонна възраст има куража да признае: „Аз няма да си простя, докато съм жив, че в името на партийната дисциплина в оня фанатичен вид, в който тогава я разбрахме, не проявих историческа далновидност.“¹⁸

Наистина, със становището и решенията си по Македонския въпрос Коминтернът изиграва зловеща роля по отношение на българските интереси, особено с линията за изфабрикуване на понятия като „македонски език“, „македонска нация“, които не срещат адмирации от съседите, свързани исторически с този проблем. Но с протокол № 207 от 11 януари 1934 г. неговият Политсекретариат дава зелен семафор за спретване на фалшификата „македонски език“. Няколко месеца по-късно представителят на Пиринския край, комунистическият активист Вл. Поптомов, се оплаква по този повод в писмо до свой приятел, че научната група, на която е възложена неблагоприятната мисия, предимно от украински учени - Булаховски, Групски, Дринов и пр., така и не стигнала до единно мнение има ли, аджеба, такова лингвистично чудо като литературен македонски език.

Дисциплинираните комунисти, поели юздите на властта в България, стесняват своя политически и обществен кръгосор в рамките на директивите, спускани от Москва. Те стигат дотам, че през 1947-1948 г. на сръбски полковник е връчен списък от 50 000 патриоти с българско самосъзнание, не без личното участие на партийния лидер в Пиринско Кръстю Тричков и висшия военен началник Борис Карамфилов. Улеснени от тази инициатива, Лазар Кулишевски, Лазар Мойсов и Апостолски ще обрекат на смърт хиляди родолюбци; други изпълват затвори и лагери (Голи Оток и Идризово).¹⁹ Стигна се дотам, че Тричков лично съпровождаше останките на националния ни герой Гоце Делчев и безценния за историята ни архив на Македонския научен институт, които България хариза на Скопие. За това кошунство след 1990 г. българската емиграция настояваше той, К. Кюлюмов и Б. Карамфилов да бъдат изправени пред съд.

Прави чест на Георги Пирински, че единствен от тази компания публично призна някои предишни свои заблуди. Иначе за живота му, жертван в името на някакви неясни комунистически химери, останаха да говорят единствено 1200-те страници досие, събирани педантично някога от ФБР...

10 „Трудова Македония“ (6 дек. 1934, 15-30 юли, 15-18 авг. 1936), както и брошурата на Васил Ивановски (псевдоним Бистришки) „Защо ние македонците сме отделна нация“ (с. 50).

11 По писмо на МПО № 99/14 февруари 1925 г.

12 Получава се някакъв странен парадокс. Комунисти от рода на Пирински отдават младостта си в името на бъдеща „Световна революция на пролетариата“. МПО работи неотклонно за свободна и независима Македония. И в двата случая България бе губеща и неизменно ставаше обект на нападки от тези два воюващи помежду си фронта.

13 Nizamoff, Ch. Struggle for Freedom. Indian., 1985, p. 107.

14 Първата жена на Пирински е била рускиня.

15 По в. „Македония“ (№ 33, 21 авг. 1996).

16 Според Закона против комунизма в Съединените щати - чл. 2 гласи: „Който печата, публикува, издава, възпроизвежда и съзнателно предава, пуца в явно

или тайно обръщение някоя книга, памфлет, брошура, списание, вестник... като защитава, разпространява, оправдава, учи или насърчава престъпление, навреждане, насилие, застрашаване или оскърбление като средство за изменение на съществуващото индустриално, икономическо, социално или политическо положение на държавата - наказва се като обществен злодеец: на 10 години тъмничен затвор или до 5000 долара глоба, или и двете." Вж. бел. 6, с. 307.

17 Вж. сборника Прв меѓународен научен собир „Иселништвото од Македонија од појавата до денес". Крушево, 3-5 август 2000 г. Скопје, 2001, с. 242.

18 Дума, 29 ноем. 1990.

19 Вж. Младенов, П. Във и извън Македонија (спомени), 47-48.

Източник: История на българската емиграция в Северна Америка, д-р Иван Гаджев